

ฝ้ายคำ สุพรรณนิการ์ ความเหมือนที่แตกต่าง คุณรู้หรือยัง ?

โดย ชวนชม
23 มีนาคม 2550

เดือนกุมภาพันธ์ 2550 เป็นเดือนแรกที่คุณเขียนเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ ณ ศูนย์วิจัยและการจัดการความรู้ทางพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ จ. นครนายก โดยมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ ได้แก่ งานด้านการจัดการความรู้ทางพฤกษศาสตร์ งานวิชาการ งานวิจัย งานรวบรวมพรรณไม้ และพันธุ์พืช เป็นต้น ซึ่งงานต่าง ๆ เหล่านี้ผู้เขียนมีความยินดีที่ได้ทำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้เขียนรักและฝันว่าจะได้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับพรรณไม้ และการเกษตรไปอย่างนั้น คงไม่ดั้นด้นเรียนทางด้านเกษตรมาตั้งแต่มัธยมจนกระทั่งจบปริญญาโทหอคกลอดระยะเวลา 10 กว่าปีที่ผ่านมา มักมีผู้คนรอบข้างคอยถามเสมอว่าเรียนเกษตรไปทำไม? ที่บ้านก็มีไร่มีสวน เรียนจบแล้วจะไปทำงานอะไร? เงินเดือนจะพอกินไหม? และยังมีอีกสารพัดคำถามที่ซ้ำกันในทำนองนี้ ซึ่งก็ตอบบ้างไม่ตอบบ้าง ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้

ถาม เอาหละหลังจากที่นอกเรื่องมามากแล้วก็จะขอเข้าเรื่องสักที ถือว่าเรื่องที่เล่ามานั้นเป็นน้ำจิ้มก็แล้วกัน เรื่องที่จะเล่าให้ฟังในครั้งนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับพรรณไม้ชนิดหนึ่ง ที่มีดอกสีเหลืองสด ดูแล้วสวยงามมาก นั่นก็คือ “สุพรรณนิการ์” หรือ “ฝ้ายคำ” ซึ่งช่วงนี้กำลังออกดอกเหลืองอร่ามอยู่เต็มต้น ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ นี้เอง

ผู้เขียนสนใจต้นไม้นี้ เนื่องจากช่วงที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดนครนายก ก็ได้ทราบว่า “สุพรรณนิการ์” นั้น เป็นต้นไม้ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงโปรดพระราชทาน เพื่อปลูกเป็นไม้มงคลประจำจังหวัดนครนายก ในวันเริ่มโครงการงานรณรงค์โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ฯ เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2537 ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ จึงได้หาข้อมูลเพิ่มเติมก็พบว่า “สุพรรณนิการ์” และ “ฝ้ายคำ” นั้นมีความแตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

“สุพรรณนิการ์” หรือ “ฝ้ายคำ” เป็นพืชที่อยู่ในวงศ์ ฝ้ายคำ (Coclospermaceae) เป็นไม้ ต้นผลัดใบ ใบเดี่ยวจักเป็นแฉกรูป นิ้วมือ 3-5 แฉก ดอกสีเหลือง สมบูรณ์เพศ มีเกสรเพศผู้จำนวนมาก ผลแบบผลแห้งแตก เมล็ดมีจำนวนมาก มีขนคล้ายไหม ล้อมรอบ ในประเทศไทยมีสกุล

เดียว 2 ชนิด ได้แก่ ฝ้ายคำ *Coclospermum religiosum* (L.) Alston และ สุพรรณนิการ์ *Coclospermum regium* (Mart. & Schrank) Pilger ซึ่งพืชวงศ์นี้ในประเทศไทยพบอยู่ 2 ชนิด (species) โดยทั้ง 2 ชนิดนี้ ปัจจุบันยังมีความสับสนในเรื่องของชื่อว่า สุพรรณนิการ์ ฝ้ายคำ และ ฝ้ายคำซ้อน เป็นชนิดเดียวกัน บางคนกล่าวว่า “สุพรรณนิการ์” คือ “ฝ้ายคำซ้อน” และเป็นชนิดเดียวกับ “ฝ้ายคำ” ซึ่งเกิดจากการกลายพันธุ์ จากกลีบดอกชั้นเดียวเป็นกลีบซ้อน ดังนั้นเพื่อให้สามารถเห็นความแตกต่างได้ชัดเจนขึ้น ผู้เขียนจึงทำการเปรียบเทียบพืชชนิดนี้จากข้อมูลที่ รวบรวมมาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังตาราง

	สุพรรณนิการ์	ฝ้ายคำซ้อน	ฝ้ายคำ
1. ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Coclospermum regium</i>	<i>Coclospermum regium</i>	<i>Coclospermum religiosum</i>
2. ถิ่นกำเนิดและการกระจายพันธุ์	อเมริกากลางและอเมริกาใต้ มีการนำเข้ามาในประเทศไทย ประมาณปี พ.ศ. 2515	อเมริกากลางและอเมริกาใต้ มีการนำเข้ามาในประเทศไทย ประมาณปี พ.ศ. 2506	อินเดีย มีการกระจายพันธุ์ทั่วทวีปเอเชีย ประเทศไทยพบขึ้นกระจายอยู่ในป่าทั่วไป
3. ลำต้น	ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก ผลัดใบ สูง 3-12 เมตร กิ่งก้านคดงอ	ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก ผลัดใบ สูง 3-12 เมตร กิ่งก้านคดงอ	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง ผลัดใบ สูง 7-15 เมตร กิ่งก้านคดงอ
4. ใบ	ใบเดี่ยวจักเป็นแฉกรูปนิ้วมือลึก 3-5 แฉก หลังใบไม่มีขน	ใบเดี่ยวจักเป็นแฉกรูปนิ้วมือลึก 3-5 แฉก หลังใบไม่มีขน	ใบเดี่ยวจักเป็นแฉกรูปนิ้วมือลึก 3-5 แฉก หลังใบไม่มีขน
5. ดอก	กลีบดอกชั้นเดียว สีเหลืองสด ไม่มีกลีบ เกสรสีเหลืองแกมแดง รังไข่ไม่มีขน	กลีบดอกซ้อน สีเหลืองแกมแดง ไม่มีกลีบ รังไข่ไม่มีขน	กลีบดอกชั้นเดียว สีเหลือง มีกลีบ เกสรมีสีเหลือง รังไข่ไม่มีขน
6. ผล	แบบผลแห้งแตก มี 3-5 พู ติดเมล็ดน้อยมาก เมล็ดไม่มีปุย คล้ายลำลือมรอบ	ไม่ติดเมล็ด	แบบผลแห้งแตก มี 3-5 พู ติดเมล็ดมาก เมล็ดมีปุยคล้ายลำลือมรอบ
7. การขยายพันธุ์	เมล็ด ปักชำกิ่ง	ปักชำกิ่ง	เมล็ด ปักชำกิ่ง
8. การใช้ประโยชน์	ไม้ประดับ	ไม้ประดับ	ไม้ประดับ และใช้เป็นดอกไม้บูชาพระ

จากข้อมูลดังกล่าวพอสรุปได้ว่า “สุพรรณนิการ์” และ “ฝ้ายคำซ้อน” นั้นเป็นไม้ชนิด (species) เดียวกัน แต่คนละพันธุ์ โดย “ฝ้ายคำซ้อน” กลายพันธุ์มาจาก “สุพรรณนิการ์” และมีการนำเข้ามาในประเทศไทยก่อน “สุพรรณนิการ์” ส่วน “ฝ้ายคำ” นั้นเป็นไม้ที่พบขึ้นอยู่ในป่าทั่วไปแถบทวีปเอเชีย รวมทั้งประเทศไทย พบมากในป่าแถบจังหวัดอุทัยธานี

เอกสารอ้างอิง

ก่องกานดา ชยามฤต. 2548. **ลักษณะประจำวงศ์พรรณไม้**. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ.
คณะอนุกรรมการประสานงานวิจัยและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้และไม้โตเร็วอนุกรมประมง. 2545. **ไม้เอนกประสงค์**

กับวัฒนธรรมไทย เล่ม 2. สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.

วีระชัย ณ นคร, บรรณาธิการ. 2537. **สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 4. โอ.เอส.
พรินติ้ง เฮ้าส์, กรุงเทพฯ.

ศูนย์ปฏิบัติการพืชเศรษฐกิจ. 2550. **ไม้มงคลพระราชทานประจำจังหวัด. ไม้มงคลประจำจังหวัด** .

http://www.dnp.go.th/EPAC/province_plant/main.htm, วันที่สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2550.

สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2550. **สุพรรณนิการ์ ต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัยรามคำแหง**.

<http://www.lib.ru.ac.th/supannikar.html>, วันที่สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2550.

